

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤติโลก”
(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

กระบวนการดำเนินคดีเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

Election Litigation Procedures of the Election Commission according to the
Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560

ธัญยธรณ์ ชีวะเลิศรัตน์ Thunyathon Cheewalertratt

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

Office of the Election Commission

Liamnapa@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความมุ่งอธิบายและวิเคราะห์กระบวนการดำเนินคดีเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งในประเทศไทยที่มีบทบาททั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นจะมีลักษณะการดำเนินคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งคล้าย ๆ กัน โดยเฉพาะอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตั้งแต่มาตรา 222 ถึง 277 ซึ่งให้อำนาจในการจัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้ง ควบคุมดูแลการเลือกตั้งและการเลือกตั้ง การสืบสวนหรือไต่สวน สั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ดูแลการดำเนินงานของพรรคการเมืองที่กระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งในรอบนั้น ๆ โดยยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น เพราะฉะนั้น ขั้นตอนและวิธีดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริตหรือการกระทำผิดกฎหมายของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยตรงที่จะต้องดำเนินไปตามหลักฐานข้อเท็จจริงเพื่อให้ความยุติธรรมทั้งผู้ร้องเรียนและผู้ถูกร้องตามกระบวนการยุติธรรมที่สามารถนำไปสู่การถอดถอนสิทธิต่าง ๆ ของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองหรือยกเลิก เปลี่ยนแปลง หรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก็ได้โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) มีการร้องเรียนการกระทำผิด 2) การรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวน และสอบสวน ๆ 3) หากมีหลักฐานว่ากระทำผิดจริงจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง 4) สั่งระงับยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกผลการเลือกตั้ง และ 5) การลงโทษความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

คำสำคัญ: การดำเนินคดีเลือกตั้ง, คณะกรรมการการเลือกตั้ง.

ABSTRACT

This article aims to explain and analyze the electoral litigation process of the Election Commission in Thailand, which plays a role both at the national and local levels. There will be similar characteristics in electoral litigation, especially the powers of the Election Commission which are stipulated in the Constitution of the Kingdom of Thailand. Kingdom of Thailand B.E. 2560 concerning the Election Commission from Sections 222 to 277, which has the power to organize or conduct elections. Supervise elections and elections investigation or inquiry order to suspend the exercise of the right to apply for election Supervise the operation of political parties that violate election laws in that round by submitting a petition to the Supreme Court to order the revocation of the right to stand for election. Therefore, the procedure and procedure for prosecuting corruption or illegal acts of political parties or politicians is directly the duty of the Election Commission to proceed in accordance with the facts in order to ensure justice for both the complainant and the Respondents can follow the judicial process that can lead to the deprivation of rights of political parties or politicians, or to cancel elections, change or order new elections, with the following steps: 1) making complaints about wrongdoing; 2) gathering evidence. 3) Investigate and investigate; 4) If there is evidence of actual offense, a petition must be submitted to the Supreme Court to revoke the right to stand for election; and 5) Order to suspend, restrain, modify or cancel the election results; and 6) Punish according to the order of the Supreme Court's Criminal Division. of people holding political positions

Keyword: Election Litigation, Election Commission.

บทนำ

การเลือกตั้ง (Election) เป็นวิธีการคัดคนเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญโดยอาศัยเสียงข้างมากจากการลงมติของ สาธารณชนเป็นเกณฑ์ตัดสิน แม้ยังไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอ (Sufficient condition) แต่ก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การเลือกตั้งคือหนึ่งในองค์ประกอบพื้นฐานที่สุดที่มีอาจขาดได้ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative democracy) ไม่ว่าจะเป็นระดับสากล ระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น1 เพราะเหตุนี้เอง การเลือกตั้งจึง เปรียบเสมือนกับจุดศูนย์กลาง หรือสิ่งที่ใครต่อใครนิยมให้ความสนใจเวลาศึกษาค้นคว้าเรื่องระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ วงวิชาการมีแนวโน้มอันชัดเจนที่จะฉายภาพพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยแต่ละยุคแต่ละสมัยผ่านความก้าวหน้าในแง่ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเป็นหลักอาทิการมอบสิทธิเลือกตั้งให้แก่สตรี ขนชั้นที่ไร้ฐานะ หรือบรรดาชนกลุ่มน้อย การเพิ่มสัดส่วนของสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้ง การปฏิรูปกระบวนการเลือกตั้งให้สะท้อนความเป็นตัวแทนยิ่งขึ้น การส่งเสริมความยุติธรรมและความเสมอภาคในการหาเสียง การวางมาตรการเพิ่มเติมเพื่อรับประกันความโปร่งใสของการเลือกตั้ง เป็นต้น (ภุริ พวงค์เจริญ, 2564 : 1) เพราะฉะนั้น การออกแบบระบบการเลือกตั้งหรือวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สากลของการเลือกตั้ง ดังปรากฏในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 21(3) ว่า “เจตจำนงของประชาชนจะต้องเป็นพื้นฐานแห่งอำนาจการปกครอง ทั้งนี้ เจตจำนงนี้จะต้องแสดงออกทางการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาและอย่างแท้จริง ซึ่งต้องเป็นการออกเสียงอย่างทั่วถึงและเสมอภาค และต้องเป็นการลับ หรือวิธีการลงคะแนนโดยอิสระในทำนองเดียวกัน” (วุฒิสาร ตันไชย และสตีธร ธนานิติโชติ, 2559 : 54 – 55)

แต่ถึงอย่างไรก็ตามประเทศไทยเข้าสู่โหมดของการเลือกตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนมาถึงปัจจุบัน พ.ศ.2566 เป็นเวลา 90 ปี ซึ่งมีรัฐธรรมนูญมาแล้วกว่า 20 ฉบับที่ระบุถึงกฎหมายการเลือกตั้งให้เป็นไปตามสิทธิขั้นพื้นฐานของปวงชนชาวไทยในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ระบุหน้าที่ที่เกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งตั้งแต่มาตรา 222 ถึง 277 ในฐานะผู้ที่ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งที่สามารถดำเนินกระบวนการต่อความผิดกฎหมายการเลือกตั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) มีการร้องเรียนการกระทำ ความผิด 2)การรวบรวม พยานหลักฐานต่าง ๆ 3)สืบสวน และสอบสวน 4) หากมีหลักฐานว่ากระทำความผิดจริงจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และ5) สั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกผลการเลือกตั้ง และ6) ลงโทษตามคำสั่งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 จำนวน สส.แบ่งเขตจำนวน 400 คน และจำนวน สส.แบบบัญชีรายชื่อ 100 คน ซึ่งในมาตรา 73 ได้ระบุข้อห้ามหรือเป็นความสำคัญสำหรับการดำเนินกิจการของ พรรคการเมือง ได้แก่ จูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่นโดยการให้ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินทั้งโดยตรงและโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถานศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใดห้ามจัดมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ ห้ามจัดเลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยง หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือ จูงใจให้เข้าใจผิด และในมาตรา 137 ได้ระบุหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้งว่า ให้ดำเนินการ สอดส่อง สืบสวน ไต่สวน หรือแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อตรวจสอบให้การเลือกตั้ง เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม. หากเห็นว่า การกระทำดังกล่าวไม่สุจริตให้การเลือกตั้งนั้นมิชอบด้วย กฎหมายมีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกตั้ง และสั่งให้ดำเนินการ เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่เฉพาะบางพื้นที่ (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566)

เพราะฉะนั้น กระบวนการดำเนินคดีเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 จะมีอำนาจหน้าที่ในการเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง นั้น ๆ สั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือนับคะแนนใหม่ สั่งให้ผู้ลงสมัครชดใช้หรือเสียค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้ง นั้น ๆ ดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง และเสนอยุบพรรคการเมืองที่กระทำความผิด กฎหมายเลือกตั้ง เป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะต้องดำเนินการด้วยความ บริสุทธิ์ยุติธรรมและเที่ยงตรงต่อบุคคลและพรรคการเมืองให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยและ เสรีภาพของประชาชน

บทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ปวงชนชาวไทยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถือว่า ฉบับประชาชน เป็นครั้งแรกหลังจากสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งมีตัวแทนของประชาชน หลากๆฝ่าย จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ขึ้นมีเนื้อหาที่ส่งเสริมคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชน และให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทางการเมืองมากที่สุดอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน มีเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมือง 3 ประการ คือ การ ปฏิรูป กระบวนการเข้าสู่อำนาจของนักการเมือง โดยให้มีการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อให้ได้

คนที่มีความสามารถเข้า มาบริหารบ้านเมือง กระบวนการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจ ที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส และ กระบวนการถอดถอนผู้ใช้อำนาจในทางมิชอบให้ออกจากตำแหน่ง อันเป็นจุดกำเนิดของ การจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมารองรับภารกิจในการปฏิรูปการเมืองดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็น องค์กรอิสระโดยมีคณะกรรมการ จำนวน 5 คน ทรงกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้ง โดยการ เลือกสรรของวุฒิสภา โดยเฉพาะคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีวาระดำรงตำแหน่ง 7 ปี และ ดำรง ตำแหน่งได้เพียงครั้งเดียวโดยจะ ประกอบไปด้วย ประธานกรรมการการเลือกตั้ง 1 คน และกรรมการ การเลือกตั้ง 4 คน จะต้องเป็นผู้ซึ่งมี ความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ ประจักษ์ โดยมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุม ดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและ ผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้ เป็นไปโดยสุจริตและ และเที่ยงธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566, ออนไลน์) ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 12 องค์กรอิสระ ส่วนที่ 2 คณะกรรมการ การเลือกตั้ง และตามมาตรา 22 23 24 และ 26 โดยได้วางหลักไว้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมี หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

- 1) จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิก วุฒิสภาการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ
- 2) ควบคุมดูแลและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ ตามที่ กฎหมายกำหนด ให้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม
- 3) ออกระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนดทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติงาน ตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งส.ส. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งส.ว. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายการ เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- 4) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอัน จำเป็นในการ เลือกตั้ง
- 5) ดูแลการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามกฎหมาย

6) ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง และจัดให้มีบัญชีรายชื่อ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อสืบสวนหรือไต่สวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งสั้งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกตั้ง การเลือก การออกเสียงประชามติ และสั่งให้มีการเลือกตั้ง เลือก ออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วย หรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีการทุจริตการเลือกตั้ง

7) เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและดำเนินคดีอาญากับผู้สมัคร หัวคะแนน และผู้เกี่ยวข้อง (ให้ใบเหลือง หรือ ใบแดง)สั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครไว้เป็นการชั่วคราวเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อว่ามีผู้กระทำความผิดหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นที่มีลักษณะเป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

8) การดำเนินคดีในศาลเกี่ยวกับความผิดการเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง

9) ประกาศผลการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

10) มีอำนาจแจ้งพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการสอบสวนและให้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาล ไม่ว่าในเรื่องทางแพ่ง หรืออาญา หรือทางปกครอง แก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนให้ชดใช้ค่าเสียหาย ในการเลือกตั้งใหม่แก่ผู้ถูกใบแดง และผู้ที่เกี่ยวข้อง

11) ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษาและองค์กรเอกชนในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หรือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งและความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

12) การรับรองและการแต่งตั้งผู้แทนองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการเลือกตั้งดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยราชการ ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ระบุนวหน้าที่ของ กกต. คือการให้การศึกษาแก่ประชาชนเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

13) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา

14) ดำเนินการเรื่องอื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายกำหนด

แต่ถ้าจะสรุปง่าย ๆ สั้น ๆ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีอำนาจหน้าที่อยู่ 3 ประการ ที่ครอบคลุมทั้งจัดการเลือกตั้ง คือการควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้ง ทั้งการเลือกตั้ง

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤติโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติสืบสวน ไต่สวน และวินิจฉัย คือ การสืบสวน หรือไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาด ส่งผลให้มีการเลือกตั้งใหม่ นับคะแนนใหม่ รวมทั้งการสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครและสมาชิกสภา ที่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้งออกกฏระเบียบ คือ การออกกฏระเบียบ คำสั่ง ข้อกำหนดที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566, ออนไลน์) นอกจากนี้ นอกจากอำนาจในการวินิจฉัยข้างต้นแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งยังมีบทบาทหน้าที่อื่น ตามรัฐธรรมนูญ เช่น การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้น เพื่อใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และมีอำนาจให้ความเห็นชอบร่วมกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อควบคุมการออกนโยบายประชานิยมของรัฐบาล ทั้งนี้ ก็เพื่อให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์หลักของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่มุ่งปฏิรูปการเมืองไทย โดยมีสาระสำคัญที่จะปราบปรามการทุจริต และปฏิรูปกระบวนการเข้าสู่ อำนาจรัฐ โดยเฉพาะปฏิรูประบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการเลือกตั้งทุกระดับ การเลือกและการออกเสียงประชามติที่สังคมยอมรับและเชื่อมั่น และสร้างสถาบันพรรคการเมืองให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงต่อไป (บุญสูง น้อยโสภณ, มปป.)

สรุปได้ว่า บทบาท และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั้งหมดภายในประเทศนี้ ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ก่อนการสรรหา) การเลือกผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น โดยมีอำนาจในการจัดการเลือกตั้ง การรับรองผลการเลือกตั้ง กระบวนการตรวจสอบ ติดตาม การไต่สวนความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวมทั้งการเสนอการเพิกถอนโทษพรรคการเมืองและบุคคลที่กระทำผิดต่อกฎหมายเลือกตั้งต่าง ๆ และใช้สิทธิในการยังยั้งผลการเลือกตั้งและให้เลือกตั้งใหม่ หรือยุบพรรคการเมืองนั้น ๆ ให้חדใช้ค่าเลือกตั้งซ่อมเป็นต้น จึงกล่าวได้ว่า อำนาจ และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยใช้อำนาจผ่านกฎหมายการเลือกตั้งที่กำหนด

กระบวนการดำเนินคดีเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

อำนาจของคณะกรรมการเลือกย่อมมีอำนาจตามกฎหมายที่ส่งผลกระทบไปยังผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทำให้การเลือกบุคคลเข้าทำงานหน้าที่เป็นคณะกรรมการเลือกย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่งตาม

ไปด้วย ต้องเป็นอิสระ มีระยะเวลา ลงคะแนนลับหนึ่งคนต่อหนึ่งเสียงและมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมตามหลักการของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ที่ได้รับการยอมรับนั้น ไม่อาจเกิดขึ้นได้เพียงเพราะกระบวนการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ได้ระบุคุณสมบัติคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในมาตรา 222 ดังนี้ 1) ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่จะยังประโยชน์แก่การบริหารและจัดการการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และ2) ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษา หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการมาแล้วเป็นเวลา ไม่น้อยกว่าห้าปี ทำให้คุณสมบัติดังกล่าวย่อมกำหนดไว้อย่างชัดเจน จึงไม่เป็นข้อกังวลมากนัก แต่ถึงอย่างไรก็ตามสิ่งที่น่ากังวลอย่างยิ่งก็คือ การจัดการเลือกตั้งทั่วไปจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมือง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการเลือกตั้งในประเทศไทยจะเป็นไปตามหลักการของเลือกตั้งดังกล่าว เพื่อให้ประเทศไทยได้คนดีคนมีความสามารถเข้าไปบริหารและควบคุมการบริหารแผ่นดินต่อไป (อริการัตน์ นิยมไทย, 2554 : 162) และดำเนินคดีเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ตามกระบวนการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 มีการร้องเรียนการกระทำความผิด โดยเฉพาะหากมีการร้องเรียนอย่างหนึ่งอย่างใด คณะกรรมการเลือกตั้งต้องพิจารณาความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไรจะมีลักษณะความผิดหรือทุจริตเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยประชาชนสามารถแจ้งเบาะแสได้ที่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ทุกจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งสำนักงานใหญ่สายด่วนการเลือก 1171 เบอร์โทร 02-141-8048-50 หรือ แอปพลิเคชัน “ตาสับปะรด” กลุ่มงานอำนวยการ สำนักกฎหมายและคดี โทร. 0 2141 8714, 0 2141 8715 และ 0 2141 8079 หรือ เว็บไซต์ https://www.ect.go.th/ect-th/report_corruption.php โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับการซื้อสิทธิ ขายเสียง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566, ออนไลน์) ในขณะที่ "ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และการให้รางวัลแก่ผู้ชี้เบาะแสการกระทำการอันไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง พ.ศ.2562" ได้ปกป้องคุ้มครองพยาน "เป็นความลับ" และคำนึงถึง "ความปลอดภัย" ของผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ผู้ชี้เบาะแส เจ้าหน้าที่ และบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ให้ข้อมูลข่าวสารเป็นสำคัญส่วน "ค่าใช้จ่าย" ที่จัดสรรสำหรับ "ผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร" ต้องจ่ายในอัตราไม่เกิน

ข่าวละ 5,000 บาท โดยเจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาจากความสำคัญ ความชัดเจนของข้อมูลข่าวสาร ความเสี่ยงในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และอันตรายที่อาจเกิดกับบุคคลนั้น โดยเปิดช่องทางให้ประชาชนแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดได้ที่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทุกจังหวัด โดย"เงื่อนไข" ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด "ผู้ชี้เบาะแส" ได้รับรางวัลสูงถึง 250,000 บาทจะมีต่อเมื่อข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่มาแจ้งเป็นสาระสำคัญของการตรวจสอบ และก่อให้เกิดเป็นผลโดยตรง ดังนี้ 1.คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือสั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครไว้เป็นการชั่วคราว2.ศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัคร หรือเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งแล้วแต่กรณี3.ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และ 4.คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้ดำเนินการออกเสียงประชามติใหม่ (หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2564, ออนไลน์) ดังนั้น การร้องเรียนหรือการแจ้งเบาะแสเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่สามารถกระทำได้ตามช่องที่กล่าวมาแล้ว แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้ว่าจะไม่มีการร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแสก็ตาม คณะกรรมการเลือกตั้งก็สามารถดำเนินการสอบสวนได้ตามกฎหมายที่กำหนดหากมีมูลข้อเท็จจริงเกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 การรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวน และสอบสวน ฯ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งพ.ศ. 2560 มาตรา 41 ระบุว่า การปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมืองให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแจ้งรายงานการทุจริตกรรมของพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือผู้สมัคร โดยให้ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือสถาบันการเงินตามกฎหมายแจ้งให้ทราบถึงการโอนหรือการเบิกจ่ายเงินห้ามหน่วยงานใดเปิดเผยข้อมูลในความครอบครองมาใช้บังคับแก่การแจ้งข้อมูลโดยให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องการข่าว แจ้งข้อมูลเบาะแส แต่เมื่อได้รับแจ้งข้อมูลใดแล้วให้คณะกรรมการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดหรือวางมาตรการป้องกันการกระทำความผิด มาตรา 42 ระบุว่า การดำเนินการสืบสวนหรือไต่สวน หรือการดำเนินคดีดังกล่าวเป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพให้แต่งตั้งเลขาธิการหรือพนักงานของสำนักงานเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวน หรือไต่สวน หรือดำเนินคดีอย่างน้อยต้องกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ และขอบเขตแห่งหน้าที่และอำนาจของผู้ได้รับแต่งตั้งแต่ละระดับไว้ให้ชัดเจนรวมตลอดทั้งการออกบัตรประจำตัว

เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องดีที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางกฎหมาย การสืบสวน การไต่สวน หรือการดำเนินคดี และผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ (ดูเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งพ.ศ. 2560) ดังนั้น แม้ว่าคณะกรรมการเลือกตั้งจะมีอำนาจการสอบสวน ค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ แต่หากเป็นบทบาทการสืบ สอบสวนตามอำนาจ บางอย่างมิได้กระทำได้จึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเฉพาะเข้ามาเสริมกระบวนการเพื่อให้การดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขั้นที่ 3 หากมีหลักฐานว่ากระทำความผิดจริงจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา เพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 224 ระบุว่า การควบคุมดูแลการเลือกตั้งและการเลือกตั้ง ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและควบคุมดูแลการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อการนี้ ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็นหรือที่เห็นสมควร หากผลการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (๒) หรือเมื่อพบเห็นการกระทำที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้มีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการเลือกตั้งหรือการเลือก หรือการออกเสียงประชามติ และสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้งเลือก หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วย หรือทุกหน่วย ในมาตรา 225 ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี หรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราว และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ (ดูเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560) ดังนั้น การค้นหาหรือการนำหลักฐานที่แสดงว่าผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งมีการกระทำความผิดจริงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งนั้นย่อมต้องแสดงข้อเท็จจริงที่สามารถนำไปสู่กระบวนการไต่สวนและส่งเรื่องไปยังศาลฎีกาแผนกการเมืองเพื่อทำการไต่สวนและเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติมจนกว่าจะยุติการแสดงผลในชั้นศาล หากหลักฐานไม่ชัดเจนให้ยกเลิกข้อกล่าวนั้น หากมีมูลและหลักฐานชัดเจนให้ตัดสินเพื่อทำการลงโทษตามความผิดที่ปรากฏ ซึ่งหากมองในเชิง

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้งจะทำให้เห็นภาพรอยต่อและการเชื่อมของการทำงานเกี่ยวกับความผิดการเลือกในการใช้อำนาจบางส่วนที่เปิดโอกาสให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ แต่อีกส่วนหนึ่งจะต้องอาศัยพนักงานสอบสวน และศาลให้การพิจารณาตรวจสอบความผิดดังกล่าว แต่ถึงอย่างไรก็ตามทั้งพยานและหลักฐานจะต้องเชื่อได้ว่าการกระทำผิดความกฎหมายเลือกตั้งจริง ๆ จะสามารถส่งฟ้องศาลได้

ขั้นที่ 4 สั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกผลการเลือกตั้ง ซึ่งการออกคำสั่งในกรณีนี้ก็เพื่อระงับยับยั้งการกระทำใด ๆ ที่หากเกิดขึ้นแล้วจะทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงการกระทำใด ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วเพียงแต่ผลการกระทำนั้นยังไม่ถึงกับเป็นเหตุให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งเสร็จสิ้นไปตามกำหนดหรือเพื่อมิให้ต้องเสียงบประมาณในการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ หรือในกรณีที่ต้องมีการออกคำสั่งยกเลิกการเลือกตั้งหรือการเลือกครั้งนั้น และสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้งหรือเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วย หรือทุกหน่วยโดยเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งในกรณีนี้ได้ก็คือเมื่อ 1) ผลการสืบสวนหรือไต่สวนมีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม 2) พบเห็นการกระทำที่มีเหตุอันสมควรสงสัยว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม 3) เป็นกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งและคนมีอำนาจในการออกคำสั่งตามมาตรา 224 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมาตรา 26 (3) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งระบุว่า การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำใดอันอาจเป็นเหตุให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไป โดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถ้าการนั้นเป็นการกระทำหรือการงดเว้น การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีอำนาจสั่งให้ระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือสั่งให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามที่เห็นสมควร ถ้าเป็นการกระทำของบุคคลซึ่งมิใช่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีอำนาจสั่ง ให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจและเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ดำเนินการ ตามหน้าที่และอำนาจ หรือสั่งให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด บันทึกพฤติกรรม แห่งการกระทำ และรวบรวมพยานหลักฐานไว้เพื่อดำเนินการต่อไปได้ตามที่จำเป็น หรือในกรณีจำเป็น อันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้จะสั่งให้ระงับหรือยับยั้งการดำเนินการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วยหรือทุกหน่วยในเขตเลือกตั้งที่พบเห็นการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำนั้นก็ได้ ซึ่งการสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกผลการเลือกตั้ง

เพราะฉะนั้น ความน่ากลัวของกฎหมายที่ออกมาทำให้ผู้ลงสมัครรับเลือกมีความกังวลอย่างต่อเนื่อง ยับยั้ง แก้อิทธิพลเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้น รวมทั้งการขัดใช้ค่าจัดการเลือกตั้งในเขตนั้น ๆ หรือทั้งหมดอันเป็นการลงโทษทั้งผู้กระทำความผิดในฐานะนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่กฎหมายโดยอนุโลม แต่ถึงอย่างไรก็ตามการพิจารณาได้สวนความผิดต่าง ๆ มักจะหาข้อเท็จ หลักฐานและพยานยาก แม้ว่าประชาชนจะล่วงรู้ว่ามีผู้กระทำความผิดก็ตามย่อมมีส่วนน้อยที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการแจ้งเบาะแสหรือให้ข้อมูลใด ๆ ต่อพนักงานสอบสวนจนไม่สามารถหาตัวผู้กระทำผิดหรือการแก้ต่างของนักการเมืองย่อมทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายมากมาย

ขั้นที่ 5 การลงโทษความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 มาตรา 73 ระบุว่า ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น หรือบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใด ใ้แก่ตนหรือผู้สมัคร หรือบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใด หรือการชักชวนให้ไปลงคะแนนไม่เลือก ผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ 1) จัดทำให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด 2) ให้เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรง หรือโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถานศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด 3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ 4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด 5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิด ในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ” หรือลักษณะของความผิดใด ความผิดหนึ่ง ดังนี้ ความผิดเกี่ยวกับ การหาเสียงเลือกตั้ง ความผิดเกี่ยวกับ ผู้สมัครและการสมัครรับเลือกตั้งความผิดเกี่ยวกับผลสิทธิเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ความผิดเกี่ยวกับการลงคะแนน การนับคะแนน และการประกาศผลการเลือกตั้ง ความผิดเกี่ยวกับการร้องเท็จ และพยานเท็จ ความผิดเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความผิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง และความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566, ออนไลน์) หรือใช้ตำแหน่งกระทำความผิดต่อผู้สมัคร ต้องระวางโทษตั้งแต่ 1 ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลเพิกถอนสิทธิทางการเมืองการเลือกตั้งเป็นเวลา 20 ปี และหากเจ้าหน้าที่กระทำความผิดหรือประพฤติดุขด้วยกฎหมายเพื่อเป็นคุณและโทษต่อผู้สมัครอื่นใด ให้ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น หากมีความผิดอย่าง

ใดอย่างหนึ่งไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามย่อมมีความผิดทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมต้องออกคำสั่งดังนี้

- 1) หากมีการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ เรียกว่า การให้ใบเหลือง
- 2) สั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้สมัครรับเลือกไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เรียกว่า การให้ใบส้ม
- 3) ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ เพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลา 10 ปี เรียกว่า การใบแดง
- 4) ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ เพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยไม่มีกำหนดระยะเวลา เรียกว่า การให้ใบดำ

สรุปได้ว่า การออกกฎหมายการเลือกตั้งเป็นการระบุลักษณะความผิดฐานต่าง ๆ ที่ผู้สมัครหรือเจ้าหน้าที่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เข้าข่ายความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ทำให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับจำเป็นต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพราะส่งผลกระทบต่ออนาคตของนักการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงนักการเมืองระดับชาติและมีผลลงโทษตั้งแต่การปรับสองหมื่นถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและเพิกถอนสิทธิทางการเมืองเป็นเวลา 1 ถึง 20 ปี หากเป็นความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเชื่อได้ว่ามิชอบด้วยกฎหมายก็อาจออกคำสั่งให้ใบเหลือง ใบส้ม ใบแดง และใบดำ ต่อเขตการเลือกตั้งและผู้ลงสมัครนั้น หากเป็นใบแดงหรือใบดำจะต้องดำเนินคดีตามกฎหมายโดยให้ศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์พิจารณาโทษต่าง ๆ

บทสรุป

กระบวนการดำเนินคดีเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ที่กำหนดอำนาจของคณะกรรมการเลือกตั้งที่ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตั้งแต่มาตรา 222 ถึง 277 ตั้งแต่การจัดการเลือกให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรมสำหรับการลงผู้สมัครรับเลือกทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นการเมืองระดับชาติ รวมทั้งการเลือกตั้งอื่น ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ ซึ่งเมื่อมีการจัดการเลือกตั้งแล้วผลปรากฏมีการกระทำผิดความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินดังกล่าวได้ตามกระบวนการที่กำหนด ได้แก่ หากมีการร้องเรียนการ

กระทำความผิดการเลือกตั้งที่เชื่อได้ว่าการกระทำความผิดจริงให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวน และสอบสวน ๆ หากปรากฏมีหลักฐานว่ากระทำความผิดจริงจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้สั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกผลการเลือกตั้ง และการลงโทษความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยเฉพาะการให้ใบเหลืองโดยให้เลือกตั้งใหม่ในเขตนั้นหรือทั้งหมด ใบส้มโดยสั่งระงับการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลา 1 ปี ใบแดงโดยให้ศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ เพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลา 10 ปี และใบดำให้ศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์สั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาโดยมากตั้งแต่ 10 ปี ถึง 20 ปี ทำให้เห็นว่า กระบวนการดำเนินคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งมีผลต่อความเป็นนักการเมืองอาชีพโดยตรง และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เอื้อต่อการให้ได้มาซึ่งประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้สมัครจะต้องได้รับความผิวนั้นด้วยจึงทำให้เกิดความกังวลต่อสิทธิต่าง ๆ จนถึงติดคุกเป็นเวลานานจะสามารถป้องกันหรือเป็นแนวทางสำหรับการทำให้ผู้สมัครต้องป้องกันตนเองเกี่ยวกับความผิวนั้น ๆ อย่างระมัดระวังอย่างยิ่งหากไม่เข้าใจกฎหมายการเลือกตั้งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้ง่ายสุดท้ายจะส่งผลกระทบต่อในระยะยาว แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ปัญหาใหญ่ของการดำเนินคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งอยู่ที่หลักฐานต่าง ๆ ซึ่งหากดูจากจำนวนบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสามารถแสวงหาข้อมูลหรือหลักฐานอาจจะไม่เพียงพอต่อจำนวนความผิดที่เกิดขึ้นจึงต้องดึงภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดความผิดให้มากหรือให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับผลดีผลเสียต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมายกระทำความผิดเลือกตั้งเพื่อลดการลงโทษที่ไม่จำเป็นลงไปและสามารถลดภาระของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มาก

References

- บุญสง นอยโสภณ. (มปป.). *บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. เนติบัณฑิตไทย : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา.
- ราชกิจจานุเบกษา. *พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566*. เล่ม 140. ตอนที่ 7 ก. ลงวันที่ 28 มกราคม 2566.
- กูริ พวงศ์เจริญ. (2564). *การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกของสยาม:บ่อเกิด โครงสร้างเชิงสถาบัน และ ปฏิกริยาทางสังคม*. พิพิธภัณฑพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สถาบันพระปกเกล้า.
- วุฒิสาร ตันไชย และสตีธร ธนานิติโชติ. (2559). *รูปแบบการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ยึดประชาชน*

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครุบา กับการแก้ปัญหาวิกฤติโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. (2564). เปิดเงินรางวัลแจ็ก "เบาะแส" จับทุจริต "เลือกตั้ง อบต.". [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.bangkokbiznews.com/politics/969710> [วันที่ 9 มีนาคม 2556]

[ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.bangkokbiznews.com/politics/969710> [วันที่ 9 มีนาคม 2556]

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). คณะกรรมการการเลือกตั้ง. [ออนไลน์].

แหล่งข้อมูล : https://www.ect.go.th/ect_th/news_page.php?nid=866 [วันที่ 9 มีนาคม 2556]

_____. (2566). อำนาจหน้าที่ของ กกต. [ออนไลน์]. :แหล่งข้อมูล : https://www.ect.go.th/ect_th/news_page.php?nid=866 [วันที่ 9 มีนาคม 2556] [วันที่ 9 มีนาคม 2556].

_____. (2566). คู่มือเผยแพร่ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับกระทำความผิดเลือกตั้ง. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.hatyaicity.go.th/news/detail/190796> [วันที่ 9 มีนาคม 2556].

_____. (2566). ฐานความผิดตามกฎหมายเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : https://www.ect.go.th/chiangmai/ewt_dl_link.php?nid=1095 [วันที่ 9 มีนาคม 2556].

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

อวิภารัตน์ นิยมไทย. (2554). ที่มาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง. วารสารจุลนิติ สำนักงานวุฒิสภา. (กรกฎาคม - ตุลาคม), 153-162.